

การบริหารกิจการนักเรียนที่มีคุณภาพ Quality student management

ว่าที่ร้อยตรีชัยเดช อารีศิริไพศาล

สาขาการบริหารการศึกษา คณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง การบริหารกิจการนักเรียนที่มีคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรงที่ไม่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งจะมีผู้บริหารทำหน้าที่กำกับดูแลติดตาม และควบคุมผลการทางการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในแต่ละด้านของกิจการนักเรียน เพื่อการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างทั่วถึง งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่ส่งเสริมพัฒนานักเรียนทุกวิถีทางให้มีคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสมวัย มีทักษะชีวิตที่ดีมีระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม และสามารถพัฒนาตนเองตลอดการดำเนินชีวิตที่ดีทั้งชีวิต โดยมีสถานศึกษา ชุมชน และผู้ปกครองร่วมกันดูแลช่วยเหลือส่งเสริมผู้เรียนมีภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิตที่ดีต่อไป

คำสำคัญ : การบริหารกิจการนักเรียน, คุณภาพ

Abstract

Articles, Quality student management issues, with the objective to offer management education involving students directly, not about the management of teaching and learning in the classroom. Which school will have individual functions, governance, monitoring and education activities to teachers, the witness is responsible for each aspect of the Student Affairs system operations, and efficient. Resulted in students receiving care through the Student Affairs is promoting development of students in every possible way, properly reintegrated into quality of life. The good life skills, discipline and ethics can develop themselves along the life whole life by an institution. The community and the parents share care, help promote the study of the immune, in the good life.

Keyword: Student affairs management, Quality

บทนำ

การศึกษามีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยที่มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่สำคัญที่จะก้าวผ่านการเปลี่ยนแปลงได้นั้น บุคคลจะต้องได้รับการศึกษาพัฒนาความรู้ความเข้าใจทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ปกติสุขที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสถานศึกษาหรือโรงเรียนเป็นหน่วยงานในการจัดการศึกษาที่มีผู้บริหารเป็นผู้นำในการวางแผนร่วมกับคณะครูบุคลากรทางการศึกษา และชุมชนในท้องถิ่น ร่วมกันพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารกิจการนักเรียนที่เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษาที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุน และช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ขึ้น โดยมีระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรมให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย เชื่อมโยงกับการปลูกฝัง วัฒนธรรมประชาธิปไตย การเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี และรู้จักหน้าที่ของตนเองอย่างถูกต้อง

การบริหารกิจการนักเรียนต้องมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้อง กับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 ที่มีมาตรากล่าวถึง การศึกษาในการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ดังมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาความรู้ที่เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของ ตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมา ของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การ บำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ทักษะด้านคณิตศาสตร์ และ ด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข กระทรวงศึกษาธิการ (2542) ซึ่งการบริหารกิจการนักเรียนเป็นกระบวนการให้ความสำคัญต่อนักเรียนตั้งแต่ เริ่มเข้ารับการศึกษาจนออกจากสถานศึกษา ผู้บริหารและคณะครูบุคลากรต้องทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการ ปกครองนักเรียน แนะแนวการศึกษาและจัดกิจกรรมพัฒนาตามนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุ ตามเป้าหมายที่กำหนด และจะต้องส่งเสริมผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพความสามารถของตนเองในการดำรงอยู่ใน สังคมไทยด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ดังนั้น การบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานที่จะต้องพัฒนานักเรียนให้มีการเรียนรู้ในด้านสติปัญญา อารมณ์ ร่างกาย จิตใจ มีความประพฤติที่ดี โดยมีระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ที่สังคมต้องการ และเป็น งานที่ต้องส่งเสริมในด้านวิชาการให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการเปลี่ยนแปลงการศึกษาที่ มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นคนเก่งคนดี และมีความสุข

ความหมายของงานกิจการนักเรียน

อณัญญา เรืองวานิช และนันทิยา น้อยจันทร์ (2557, หน้า 105) ได้กล่าวถึงความสำคัญว่า งานกิจการ นักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการ ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามวัยและความแตกต่าง ระหว่างบุคคล มีทักษะ การดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ศีลธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองสู่โลกแห่ง อาชีพรวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข

วราภรณ์ บุญดอก (2559, หน้า 12) ได้ให้ความหมายว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับ นักเรียนโดยตรงนอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนทุกคนให้ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีความประพฤติที่ดีงามมีระเบียบวินัยในตนเอง อันส่งผลให้นักเรียนก้าวหน้าและ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ และการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไป

ปณธิกฤษดิ์ เลิศล้ำ (2555, หน้า 21) ได้กล่าวว่า งานกิจกรรมนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน โดยตรง นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนทุกคน ให้เป็นผู้ที่ มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัยในตนเอง อันจะส่งผลให้นักเรียนก้าวหน้าและ ประสบผลสำเร็จในการเรียนและการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไป

สรุปความหมายของงานกิจการนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามวัยเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีความประพฤติที่ดีงาม มีทักษะในการแก้ปัญหา สามารถปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ๆ ได้ดีในทางอารมณ์ และจิตใจ พร้อมคุณธรรมจริยธรรม

ความหมายการบริหารกิจการนักเรียน

สมพิศ โห้งาม (2550, หน้า 4) ได้กล่าวว่า การบริหารกิจการนักเรียนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน โดยเฉพาะ รวมทั้งเป็น ภารกิจอันเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องดำเนินการ เพื่อให้กิจการนักเรียนดำเนินไปได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพ ด้วยการจัดการบริหารที่ดีและเหมาะสม ซึ่งจะสรรค์สร้างลักษณะนิสัยที่ดีในการอยู่ร่วมกันกับคนอื่น และสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับโรงเรียน

อณัญญา เรืองวานิช และนันทิยา น้อยจันทร์ (2557, หน้า 105) ได้กล่าวความหมายการบริหารกิจการ นักเรียน ถือว่าเป็นงานที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแลนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมเสริมสร้างให้นักเรียนมีความประพฤติดี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม พร้อมทั้งจะเจริญเติบโต เพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติต่อไปในอนาคต งานบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นงานที่มุ่งช่วยสร้างคุณสมบัติสำคัญที่มุ่งหวังให้แก่ นักเรียน ส่งเสริมการเรียนรู้และชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในโรงเรียนให้ดำเนินไปด้วยดี มีวินัยในตนเอง งานบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความเข้าใจในหลักการและกระบวนการบริหาร และต้องให้ความสนใจและเอาใจใส่ในกิจการนักเรียนไม่น้อยไปกว่างานด้านอื่นๆ

ดวงแก้ว จันทรสุต (2554, หน้า 12) ได้กล่าวว่า การบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้ทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ ให้เป็นพลเมืองดี มีคุณค่าต่อสังคม สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

สรุปความหมายของการบริหารกิจการนักเรียน เป็นการดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางการเรียนรู้ด้านความสามารถ พฤติกรรม ทักษะชีวิต การเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยในสังคม ไม่ได้ที่การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน แต่เป็นการจัดกิจกรรมสร้างประสบการณ์ความประพฤติดี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม และฝึกการแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่จะออกไปสู่สังคมภายนอก

หลักการบริหารงานด้านกิจการนักเรียน

ดวงแก้ว จันทรสุต (2554, หน้า 16) ได้กล่าวว่า หลักการบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง การมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ตามความสนใจ และความถนัดของนักเรียนให้รู้จักคิดอย่างเป็นระบบความคิดอย่างสร้างสรรค์ รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีความรู้ เป็นคนดี มีวินัย มีความเป็นไทย โดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและลักษณะนิสัยที่ดีให้กับนักเรียนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ณะภา ลีพรม (2558, หน้า 29-30) กล่าวว่าหลักการบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรงนอกเหนือจากการเรียนการสอน มุ่งส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการให้นักเรียนได้สำรวจตนเอง เข้าใจตนเอง ช่วยส่งเสริมความถนัดของนักเรียน ให้รู้จักคิดอย่างเป็นระบบคิดอย่างสร้างสรรค์ รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยการวางแผนการจัดกิจกรรมจัดระบบ โครงสร้างการบริหาร กำหนดบทบาทหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานบริหารงานกิจการนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่าหลักการบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นงานปกครองนักเรียนให้มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆให้เกิดประโยชน์สูงสุดของนักเรียน ในการแก้ปัญหาอุปสรรคของตนเองจนประสบความสำเร็จ ส่งเสริมความถนัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในการรู้จักคิดอย่างเป็นระบบ จัดให้นักเรียนมีระเบียบวินัยตามกฎระเบียบของสถานศึกษา การปรับตัวให้เข้ากับสังคม และสิ่งแวดล้อม รู้จักความสามัคคีในหมู่คณะ

ความสำคัญการบริหารกิจการนักเรียน

จันทร์โท จันทร์พิมพ์ (2553, หน้า 24) ได้กล่าวว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่มีความสำคัญมากต่อนักเรียนแต่ละคน เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชีวิตของนักเรียนในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านศักยภาพความสามารถ ด้านคุณธรรม และคุณภาพชีวิต รวมทั้งเป็นการส่งเสริมความเจริญงอกงามของชีวิต และสามารถร่วมงานผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะและมีความสุข เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนมีความรัก ความผูกพัน ทั้งสถาบันกับคณะครูและเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

อณัญญา เรืองวานิช และนันทิยา น้อยจันทร์ (2557, หน้า 105) ได้กล่าวถึงความสำคัญว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการ ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล มีทักษะ การดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ศีลธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองสู่โลกแห่งอาชีพรวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข

ปณิธิกฤษณ์ เลิศล้ำ (2555, หน้า 22) ได้กล่าวว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่มีความสำคัญมากต่อนักเรียนแต่ละคนเพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชีวิตของนักเรียนในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านศักยภาพ ความสามารถ ด้านคุณธรรม และคุณภาพชีวิต รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการเจริญชีวิตและร่วมงานกับผู้อื่นอย่างมี วุฒิภาวะและมีความสุข เป็นกิจการที่ช่วยให้นักเรียนมีความรัก ความผูกพันทั้งกับสถาบันกับคณะครูและกับเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

นาราชนท กงทองกลาง (2561, หน้า 12) การบริหารงานกิจการนักเรียนมีความสำคัญต่อนักเรียน สังคม และประเทศชาติ เพราะเป็นกิจกรรมช่วยเหลือดูแลนักเรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ตรงตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนา และเติมเต็มศักยภาพในตัวผู้เรียนให้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ทั้งร่างกาย และใจ

สรุปได้ว่าความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียน เป็นกิจกรรมช่วยเหลือดูแลนักเรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข สามารถนำไปปรับใช้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามวัยในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ศีลธรรม จริยธรรมแล้วดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข

ความมุ่งหมายการบริหารกิจการนักเรียน

จรัญ ชูชื่น (2547, หน้า 14) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนมีความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการเรียนการสอนในหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้ตามความถนัดความสนใจและเต็มศักยภาพเพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ใจจริง บุญเรืองรอด (2540, หน้า 119-120) ได้อธิบายความมุ่งหมายไว้ว่า คือ การระงับหรือหยุดพฤติกรรมที่ผิดระเบียบวินัย จริยธรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ วิธีการที่พบบ่อยจะใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรง เช่น การเขียนหน้าเสาธงต่อหน้านักเรียนคนอื่น ๆ การพักการเรียนการไล่ออก เป็นต้น แม้วิธีจะได้ผลบ้างในระดับหนึ่ง

แต่มีจุดอ่อนในด้านจิตวิทยาการแก้ปัญหา เฉพาะหน้ามากกว่าการทำงานเป็นกระบวนการ ดังนั้น แม้ความมุ่งหมายในการหยุดพฤติกรรมเบี่ยงเบนยังคงอยู่ในปัจจุบัน แต่จะเป็นการเน้นการแก้ปัญหาที่ใช้หลักจิตวิทยาเข้ามาใช้มากกว่าการใช้วิธีการรุนแรง ที่สำคัญในปัจจุบันนี้ไม่เพียงแต่การหยุดพฤติกรรมเบี่ยงเบนเท่านั้นความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ในการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนทุกคน เป็นการดำเนินการที่เป็นกระบวนการและเน้นการทำงานระยะยาวมากกว่าการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ด้วยเหตุนี้งานแนะแนวของสถานศึกษาจึงเข้ามามีบทบาทมาก

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2543, หน้า 6) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการบริหารกิจการนักเรียน ดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนรู้และชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในโรงเรียนให้ดำเนินไปได้ด้วยดี

มีความปกติสุขต่อไป

2. พัฒนาบุคลิกภาพ การมีวินัยในตนเอง การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

3. พัฒนาความสามารถ ความสนใจ และความถนัดเฉพาะของนักเรียนแต่ละคนให้ก้าวหน้าเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมให้ได้มากที่สุด

สรุปความมุ่งหมายการบริหารกิจการนักเรียน เป็นงานที่ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้ตามความถนัดความสนใจ ฝึกการใช้ชีวิตอย่างสมบูรณ์ให้มีความประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีระเบียบวินัยเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

บทบาทหน้าที่การบริหารกิจการนักเรียน

กำไลทอง จันทร์ไทยศรี (2553, หน้า 54) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะทำให้งานกิจการนักเรียน ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองทั้งทางด้านวิชาการ ด้านอารมณ์ สังคม จิตใจ และบุคลิกภาพที่เหมาะสม และสนองความต้องการของนักเรียน ผู้บริหารต้องมีบทบาท ดังนี้

1. ต้องเข้าใจจุดมุ่งหมาย และวิธีดำเนินงานจัดกิจกรรมนักเรียน และสามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียน และครูที่ปรึกษากิจกรรมได้

2. ต้องชี้แจงนโยบายให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบ ถึงจุดมุ่งหมายที่ถูกต้องในการจัดกิจกรรมนักเรียน

3. ต้องให้คำปรึกษาและเห็นชอบในแผนการดำเนินงานของกิจกรรมนักเรียนที่จะจัดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งแผนการดำเนินงานเกิดจากการมีส่วนร่วมระหว่างครูที่ปรึกษาและนักเรียนที่วางแผนกิจกรรมตลอดปี การศึกษา

4. ต้องสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ในการจัดหาอุปกรณ์เครื่องใช้ในการจัดกิจกรรมนักเรียน รวมทั้งวิธีการรักษาความปลอดภัยในการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน

5. ต้องสนับสนุนให้ครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียน ไปฝึกอบรมให้มีความรู้ความสามารถในงานกิจกรรมที่ได้รับผิดชอบหรือความรู้พิเศษ เช่น ด้านดนตรี พลศึกษา เป็นต้น

6. ต้องมีการประสานกับผู้ปกครองนักเรียน อยู่เสมอ โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียน เพราะความร่วมมือของผู้ปกครองจะทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดกิจกรรมนักเรียนได้เป็นอย่างดี

7. ต้องกำกับดูแลให้บุคลากรทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักเรียนปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ โดยรายงานผลการปฏิบัติงานกิจกรรมในสถานศึกษาผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

8. ต้องจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่สถานศึกษา ท้องถิ่นและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญ ทางศาสนาและวันสำคัญของชาติ

9. ต้องส่งเสริมการศึกษาในสถานศึกษา โดยการจัดแข่งขันกีฬาภายในภายนอกสถานศึกษา และขอความร่วมมือ ครู นักเรียน เกี่ยวกับการกีฬา

10. ต้องนิเทศ ติดตามและวิจัยการดำเนินงานกิจกรรมของนักเรียน ทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการวางแผน การจัดกิจกรรมของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สมพิศ ไห้งาม (2550, หน้า 77) ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานกิจการนักเรียนว่า การบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานที่สถานศึกษาจำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุน และจัดให้มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโดยตรงที่ นอกจากจะต้องรับผิดชอบดูแลแล้ว ยังจำเป็นต้องใช้ความรู้ความเข้าใจในหลักกระบวนการบริหาร ต่าง ๆ และนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารกิจการนักเรียน เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตาม เป้าหมายแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษายังต้องดำเนินกลวิธีต่าง ๆ ในการบริหารงานกิจการนักเรียนให้ ลุล่วงไปด้วยดี ด้วยการปฏิบัติตามขั้นตอนบางประการอย่างชัดเจนและรัดกุมได้แก่

1. ชี้แจงทำความเข้าใจกับครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่/พนักงาน ซึ่งประกอบเป็นฝ่ายต่าง ๆ ของสถานศึกษา ให้เข้าใจนโยบายของสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน วิธีการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของงานกิจการนักเรียน พร้อมทั้งข้อความ

2. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนชุมชนให้ตระหนัก และเข้าใจในงานกิจการนักเรียน พร้อมกับขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ยอมรับใน ความสำคัญและความจำเป็นของงาน

3. แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในงานกิจการนักเรียน โดยอาจกำหนดให้ผู้ช่วย ผู้บริหารสถานศึกษา เช่น ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่หรือผู้ช่วยผู้จัดการ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งดูแลงาน ของกิจการนักเรียนโดยตรง

4. กำหนดแผนงานกิจการนักเรียนให้สอดคล้องกับหมวด 4 ในมาตรา 22-24 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์ของ แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) ซึ่งมุ่งเน้นให้พัฒนาชีวิตที่ดีแก่ และมีความสุข ด้วยการให้กำหนดแผนงานหรือโครงการส่งเสริมคุณประโยชน์ให้กับนักเรียนอย่างเต็มที่ เพื่อให้นักเรียนสามารถเสริมสร้างภูมิปัญญาของตนเองได้

5. จัดให้มีการอบรม หรือประชุมสัมมนา เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน แก่คณะครูอาจารย์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในอันที่จะเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจใน ขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนให้สอดคล้องและตรงกันเพื่อจะได้ร่วมมือประสานงานกันได้ ถูกต้องตามสายงาน ซึ่งจะช่วยให้การบริหารกิจการนักเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. อำนวยความสะดวกให้แก่ฝ่ายกิจการนักเรียนอย่างเต็มที่ ซึ่งนอกจากจะสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานแล้ว ผู้บริหารยังต้องดูแลจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สำหรับผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายกิจการนักเรียนได้ปฏิบัติงานอีกด้วย

7. ควบคุมการดำเนินงานกิจการนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายและโครงการที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งติดตามประเมินผลงานเป็นระยะ ๆ

สรุปได้ว่าบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารงานกิจการนักเรียน ต้องจัดทำนโยบายสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทความต้องการของท้องถิ่นชุมชนของสถานศึกษา และต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับครูผู้ปกครองในการดำเนินการบริหารกิจการนักเรียน และแต่งตั้งคณะกรรมการคณะครูที่ต้องรับผิดชอบในการปกครองดูแลช่วยเหลือในงานกิจการนักเรียนพร้อมกำหนดแผนงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย และโครงการที่กำหนดไว้ให้มีประสิทธิภาพทุกด้าน การให้บริการการบริหารสถานศึกษา การจัดสภาพสิ่งแวดล้อม ภายในสถานศึกษา การประชาสัมพันธ์ เฉพาะอย่างยิ่งด้านกิจการนักเรียน ซึ่งเป็นภารกิจ สำคัญที่ผู้บริหารจักต้อง

รับผิดชอบด้วยการส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และเสริมสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ที่เป็นประโยชน์

วิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการนักเรียน

วิจัยในประเทศ

ประมวล วิลลาจันทร์ (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารกิจการนักเรียน นักศึกษา ของสถาบันการอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่ได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยดังนี้ (1) คณะกรรมการกิจการนักเรียน นักศึกษา จำนวน 11 คน (2) ขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบย่อยคือ (2.1) งานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา(2.2) งานพัฒนานักเรียนนักศึกษา (2.3) งานบริการและสวัสดิการนักเรียนนักศึกษา (2.4)งานแนะแนวนักเรียนนักศึกษาและ (2.5) งานศิษย์เก่าสัมพันธ์ (3)กระบวนการบริหารกิจการนักเรียน นักศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยคือ (3.1) การวางแผน (3.2) การจัดองค์กร (3.3) การดำเนินงาน (3.4) การติดตามประเมินผล และ (3.5) การปรับปรุงพัฒนา 3)รูปแบบได้ผ่านการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษา มีผลประเมินอยู่ในระดับมาก

วราภรณ์ บุญดอก (2559, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องสภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียน ช่วงชั้น ที่ 3 และ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาลพบุรีผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนในภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากและมีปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นด้านการรับเด็ก เข้าเรียน และการแบ่งกลุ่มนักเรียน การปฐมนิเทศ การจัดบริการ และสวัสดิการสุขภาพอนามัยการรักษาวินัย และความประพฤติของนักเรียน และการวิจัย ประเมินผลและติดตามผลเมื่อนักเรียนสำเร็จไปแล้ว มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในประเทศ สรุปได้ว่าการพัฒนารูปแบบนั้นมีการนำกระบวนการบริหารงานกิจการนักเรียนมาใช้ในการวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผลและนำมาปรับปรุงพัฒนา

วิจัยต่างประเทศ

Karr (1991, p. 397-A) แห่งมหาวิทยาลัยออร์เบิร์น ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการใช้หลัก การควบคุม นักเรียนอย่างเคร่งครัดและการใช้อำนาจของอาจารย์ใหญ่ที่มีต่อความพึงพอใจของ ครู-อาจารย์ซึ่งการวิจัยชุดนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างหลักการที่เคร่งครัด เกี่ยวกับการควบคุมนักเรียน การใช้ อำนาจของอาจารย์ใหญ่และความพึงพอใจในงานของครู-อาจารย์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ชนิด คือ แบบหลักการควบคุมนักเรียนอย่างเคร่งครัด ใช้ศึกษาหลักการของครู-อาจารย์ กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยครู-อาจารย์จำนวน 175 คน ในเขตโรงเรียน ชานเมืองในภาคตะวันออกเฉียงใต้ เครื่องมือทั้ง 3 ชนิด ใช้ศึกษาผลของการใช้หลักการอย่างเคร่งครัด ของครู-อาจารย์และผลการใช้อำนาจของอาจารย์ใหญ่ที่มี ต่อความพึงพอใจในงานของครู-อาจารย์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ของ ครูอาจารย์กับความพึงพอใจในงานของครู-อาจารย์

2. ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างจำนวนปีประสบการณ์ในการทำงานของครู-อาจารย์กับความพึงพอใจในงานของครู-อาจารย์
3. ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างจำนวนปีที่มีประสบการณ์ในการทำงานของครู-อาจารย์ที่มีอยู่ร่วมกับอาจารย์ใหญ่คนปัจจุบันกับความพอใจของครู-อาจารย์
4. ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างหลักการควบคุมนักเรียนอย่างเคร่งครัดกับการใช้อำนาจอาจารย์ใหญ่
5. มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการใช้อำนาจของอาจารย์ใหญ่กับความพึงพอใจในการทำงานของครู-อาจารย์
6. ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างหลักการควบคุมนักเรียนอย่างเคร่งครัดกับความพึงพอใจในการทำงาน

Hall (1991, p. 3574-A) ได้ทำการศึกษาลักษณะการเสี่ยงของนักเรียนที่ย้ายข้ามกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนอเมริกันจำนวนหนึ่งในสามของทั้งหมดเสี่ยงต่อการลี้ภัยในโรงเรียน นักเรียนเหล่านี้มีลักษณะร่วมกัน เช่น เชื้อชาติ ความยากจนครอบครัวที่มีเฉพาะพ่อหรือแม่เพียงอย่างเดียวความสามารถทางภาษาที่จำกัดหรือปัจจัยอื่นๆ ทางวัฒนธรรม และการศึกษา นักเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังคงมีความเสี่ยงต่อการลี้ภัยต่อการเล่าเรียนอย่างไรก็ดี มีบางคนสามารถที่จะย้ายข้ามเสี่ยงของคนส่วนใหญ่อยู่บ้างแต่ยังคงมีปัญหาที่จะต้องแก้ไขการศึกษาครั้งนี้ คือ ปัจจัยอะไรบ้างหรือลักษณะอย่างไรบ้างที่อาจจะทำให้นักเรียนบางคนต้องย้ายข้ามกลุ่มเสี่ยง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศสรุปได้ว่า การบริหารกิจการนักเรียนเป็นงานที่ต้องควบนักเรียนอย่างเคร่งครัดในสถานศึกษา การดำเนินงานด้านที่เป็นปัญหาต่อนักเรียน เชื้อชาติสัญชาติ ความยากจนครอบครัว ความเสี่ยงต่อการลี้ภัยต่อการเล่าเรียนที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือดูแล

สรุปการบริหารกิจการนักเรียน

การบริหารกิจการนักเรียน เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษากับผู้ปกครอง และชุมชน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการวางแผนงานต้องเข้าใจจุดมุ่งหมาย และวิธีดำเนินงาน ทั้งสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการศึกษาอบรมให้มีความรู้ ความสามารถของงานกิจการนักเรียนที่ได้รับผิดชอบที่ต้องดูแลปกครองให้ความช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลในหลายๆด้าน เช่น ด้านวิชาการ ด้านพฤติกรรม ด้านครอบครัว และด้านสังคม ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษา เพราะเป็นงานที่ต้องพัฒนาชีวิตของนักเรียนที่ต้องมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็นแนวทางในปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมที่ดีต่อไปได้ งานกิจการนักเรียนเป็นจัดการเรียนการสอนผู้เรียนโดยตรง แต่ไม่ได้มีการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน แต่เป็นการส่งเสริม และพัฒนานักเรียนให้มีทักษะคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสมตามวัยด้วยความประพฤติปฏิบัติตนที่ดี และยังเป็นการวางรากฐานประสบการณ์ใหม่ในการใช้ชีวิตของผู้เรียนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.จรัญ ชูชื่น. (2547). การบริหารโรงเรียนกับการปฏิรูปการศึกษา.กรุงเทพฯ:ไทยวัฒนาพานิช.

- กาญจนา ศรีภาพสินธุ์. (2543). การบริหารงานกิจการนักเรียน เล่ม 1. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กำไลทอง จันทรไทยศรี. (2553). การศึกษาการบริหารงานด้านกิจการนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร (กลุ่มกรุงเทพตะวันออก). วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทรโท จันทรพิมพ์. (2553). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนางานกิจการนักเรียน โรงเรียน บ้านโคกขามเลียน สังกัดสำนักงานเขตการศึกษามุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จรัญ ชูชื่น. (2547). การบริหารโรงเรียนกับการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ใจจริง บุญเรืองรอด. (2540). การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ธรรมา ลีพรหม. (2556). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 : กรณีกิจกรรมชุมนุม, กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี- ยุวภาษา และกิจกรรมสภานักเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ดวงแก้ว จันทรสูตร. (2554). การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดฝ่ายการศึกษา อัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- นาราชนง กอทองหลาง. (2561). ยุทธศาสตร์การบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนโนนสูงศรีธานี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ประมวล วิลลาจันทร์. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจการนักเรียนนักศึกษาของสถาบันการ อาชีวศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย นครสวรรค์. ฉบับพิเศษ, 47-57. มลรัถ ทุมแสง. (2555). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา กิจการนักเรียน โรงเรียนบ้านกุดฮู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วรภรณ์ บุญดอก. (2559). สภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. ศึกษามหาบัณฑิต: สาขาวิชาบริหารการศึกษา, คณะ ศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมพิศ ไห้งาม. (2550). การจัดการและการบริหารงานกิจการนักเรียน. ตำราวิชาการบริหารการศึกษาและ อุดมศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อณัญญา เรืองวานิช และนันทิยา น้อยจันทร์. (2557). แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน นนทบุรีพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วารสารวิชาการเครือข่าย บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ.
- Hall, B. R. (1991). A study of at risk characteristics of these students who moved beyond the at risk group. Dissertation Abstracts International, 15(2), 3574-A.
- Karr, D. W. (1991). The effects of pupil control ideology and principle use of power on teacher job satisfaction. Dissertation Abstracts International, 20(3), 397-A.